

BJØRVIKA ELLER TØYEN?

1. Beregning av byggekostnader

Når underskriverne av forslaget til bystyret legger hovedvekten på at alle tall for kostnadene ved byggingen av Lambda i Bjørvika og for Tøyen-alternativet må på bordet før arbeidet kan gå videre, er det fordi de offentliggjorte tallene stadig fluktuerer uten at det er gitt rimelige forklaringer på dette.

Byrådet kalkulerte i 2009 Lambda til 1,630 milliarder kroner, med tilleggsposter som ville løpe opp i ca. 2 mrd. HolteProsjekts kalkyle for det foretrukne Tøyen-alternativ fra 2006 lå samtidig rundt 0,852 mrd. I november 2011 kom prisutredningen av alternativene ved konsulentfirmaet Advansia. De anslo Lambda til 1,833 mrd, mens nytt Munch-museum på Tøyen ble satt til 2,311 mrd med samme romprogram, bruttoareal og utførelse som Lambda. Prisforholdet ble altså omvendt av hva det var i 2009. Etter at Lambda ble likevel nedstemt i desember 2011, konkluderte en ny konsulentrapport fra OPEK/Metier i september 2012 med at et nybygg på Tøyen ville koste 1,6 – 1,7 mrd. Sammenlignet med sitt eget ufullstendige 2009-overslag for Lambda på 1,630 mrd, mente byrådet at begge alternativer ville koste det samme. En ekstern kontrollregning viste imidlertid samtidig at et Tøyen-alternativ kunne realiseres for ca. 1 mrd.

I juni 2013, da bystyret pånytt vedtok Lambda-prosjektet, gjentok byrådet kostnadsrammen på 1,630 mrd. Da byrådet få måneder senere, i februar 2014, søkte om statsstøtte, var imidlertid byrådets kalkyle for Lambda økt til nær 2,8 mrd (pr. 2019) – stadig med en del manglede poster. Til Aftenposten opplyste byrådsleder Johansen 20. februar i år at Tøyen-alternativet etter interne beregninger nå anslås til 2,6 mrd.

Disse uforklarte og uforklarlige sprikene i tallmaterialet understreker forslagsstillernes krav om at alle byggekostnader må utredes på nytt.

2. Om sammenlikning av byggekostnader: Grunnforhold og b/n-faktor.

I sammenlikningene av byggekostnadene er det begått metodiske feil. For å kalkulere grunnarbeidene på Tøyen har man nå brukt tall fra Deichmanbygget i Bjørvika, og lagt dem inn som forutsetning. Selve museumsbygget beskrives som en slags kopi av Lambda, med samme volum og samme brutto/netto-faktor. Slik sammenlikner man ikke med en reell konkurrent. Med et "Deichman/Lambda" flyttet til Tøyen må prisen bli misvisende.

Grunnforholdene er en betydelig variabel allerede i utgangspunktet for en byggekalkyle. For selve bygningen kan den såkalte brutto/netto-faktor kort beskrives som forholdet mellom byggets størrelse og dets netto bruksareal, som for eksempel utstillingsplass.

Hvis man sammenlikner Lambda med Nasjonalmuseet på Vestbanen – et horisontalt bygg – har Statsbygg satt en b/n-faktor på 1,6. Lambdas vertikale konstruksjon gir en langt høyere b/n-faktor, satt til 1,8, fordi store arealer går med til trapper og heiser. Et horisontalt bygg på

Tøyen, i to etasjer og en etasje under terreng, vil ha en b/n-faktor på 1,4. Det vil si at for hver m² netto bruksareal for Lambda må man legge 0,8 m², men man på Tøyen bare må legge til 0,4 m². Samtidig er grunnforholdene på Tøyen mye enklere enn både på Vestbanen og Paulsenkaia, noe som senker grunnkostnadene betydelig. Et nybygg på 12.300 m² (museets behovsareal) på Tøyen vil forøvrig omfatte gjenbruk av det eksisterende anlegg, som nylig er oppgradert bygningsmessig for 40 millioner med nytt klimaanlegg. Dette vil senke nybyggbehovet på Tøyen betraktelig.

Disse samlede indiskutable fysiske forhold betyr at det ikke lar seg gjøre å komme frem til en kalkyle der Lambda i Bjørvika blir billigere enn et alternativ på Tøyen. Tvert i mot. Besparelsen på Tøyen må nødvendigvis bli enorm.

3. Også tapene må forklares og sannsynliggjøres

Avisene har de siste dagene fortalt hvilke store summer som allerede er brukt på Lambda-prosjektet. Ikke alt som er brukt er tapt. Tomteområdet er en sikker investering. Med spunting og peling er verdien økt. Andre utgifter må avskrives som tap, f.eks. HAV Eiendoms arkitektkonkurranse. Kostnader ved avbrutte kontrakter kan være et forhandlingsspørsmål. Men tanken om å belaste Lambda-prosjektet med et slags «gebyr» på 75 mill. kroner til et «strukturfond» for Bjørvika må avvises. I alle fall bør kostnader knyttet til mulige tap registreres og vurderes kritisk.

4. Valget av Tøyen

Etter at bystyret i 2008, uten forhåndsdebatt, vedtok å flytte Munch-museet fra Tøyen til Bjørvika er det tilsynelatende skjedd en endring i synet på Munch-museets lokalisering. Det har skjedd gradvis. Stadige utspill har nedvurdert Tøyen som bydel og dermed også Munch-museets posisjon. Lengst gikk vel tidligere byråd Bjercke da han i et intervju med en amerikansk avis fortalte at motstanderne av Lambda var folk som ville bygge nytt museum på Tøyen bare for å forbedre et slitent slumområde. Museets nåværende direktør har også iherdig deltatt, blant annet ved å tilkalle Dagsrevyen for å fortelle at det lekket fra taket, eller at det var kommet vann inn i kjelleren. Kunst stod i fare for å råtne på lageret. At kommunen ikke hadde sørget for vanlig, elementært vedlikehold ble ikke nevnt. Slike nålestikk danner etter hvert et bilde av en ruin som det gjelder å flytte fra.

Sannheten er en helt annen. De spennende utstillingene om Munch og Van Gogh, om Munch og Vigeland, om «Det moderne øyet» har alle vært vist på Tøyen. Jubileumsutstillingen for 1905 ble en internasjonal suksess på Tøyen i 2005. Det er der publikumsrekordene er blitt slått. Munch-museet på Tøyen er i dag et kunstnerisk landemerke. Takket være utrettelig innsats fra museets ledelse og faglige stab gjennom mange år er museet utvidet og modernisert. På tross av kommunen opprinnelige bestemmelser om det ikke skulle drives forskning der, har studier og vitenskapelig arbeid resultert i de internasjonalt høyt verdsatt verkskatalogene over Edvard Munchs samlede grafikk og malerier. Museet har i dag tilstrekkelig store magasiner for de kunstverk kommunen har ansvar for. De ombygde

magasinene er av høyeste internasjonale standard. I tillegg finnes verksteder, fotoatelier og kontorer. Foredragssalen med Munchs malerier er en praktfull møteplass, også som konsertlokale. Det eneste museet trenger er mer utstillingsplass, etter at sikringstiltakene etter ranet av «Skrik» og «Madonna» i 2004 hadde ført til stor reduksjon. Det var dette man var i gang med i 2005 da bystyret enstemmig gikk inn for utvidelse på Tøyen.

5. Støtte fra staten

Det har vært sagt at en mulig statsstøtte til Munch-museet faller bort hvis det ikke bygges i Bjørvika. Reglene for støtteordningen over Statsbudsjettets post 73 «Nasjonale kulturbygg» inneholder ingen bestemmelser som kan tolkes slik.

6. Er Lambda den beste løsning?

Selv med alle tall på bordet blir ikke kommunens valg lett. Hvor dyrekjøpt kan man ønske seg en løsning i Bjørvika? Valget står nå mellom to alternativer:

- Utvidelse av et eksisterende bygningskompleks på Tøyen, der Munch-museet i dag har meget gode fasiliteter, men for liten utstillingsplass.

- Et nytt museumsbygg i Bjørvika. Om dette bygget kan man fastslå:

Lambda vil ikke gi Munch-museet bedre magasiner enn det har på Tøyen. De vil tvert i mot bli mer upraktiske i drift enn i dag. Fra museumsfaglig hold er det reist vektige innvendinger mot utstillingsarealene og deres plassering i et høyhus. De nødvendige lys- og klimasluser som publikum må passere i hver etasje vil oppleves forsinkende og ubehagelige. Det store nett av rulletrapper som går gjennom hele huset betyr også en påkjenning for publikum. Og det ligger en driftsmessig usikkerhet i hele systemet. Det foreligger så vidt vites ingen bekræftelse på at utstillingsarealene tilfredstiller de internasjonale standarder som kreves ved innlån av verdifulle kunstverk. Museet har ingen parkeringsmuligheter, heller ikke for turistbusser. Det ligger 700 meter fra nærmeste T-banestasjon.

Et vesentlig poeng er at de beregnede årlige driftskostnader for Lambda, selv med innsparinger, ligger langt over dagens budsjett for Tøyen-museet.

I denne sammenlikningen utpeker Lambda seg derfor ikke som en naturlig vinner. Det er ikke best som museum. Slett ikke som fremtidens museum for Edvard Munch. Dette kostbare prestisjebygg er både en kloning av arkitekt Herreros' knekkbygg i Las Palmas, som påpekt av Oslos egen byantikvar Janne Wilberg, og fins i nær 20 replikker fra gårdsdagens trendarkitektur. I den spanske feriebyen er dette provoserende høyhuset allerede blitt en langvarig politisk skandale. Vi tror at en grundig gjennomgang av alle byggekostnadene nå vil vise at Oslo lett kan slippe noe liknende.